

**СУЧАСНІ РІШЕННЯ ПЛАНУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО МІСТЕЧКА
(НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТА ЕКОНОМІКИ ВІДНЯ)**

Захаревська Н. С.,
zaharevska.ns@gmail.com , ORCID:0000-0001-6078-6605

Колеснікова Н. Ю.,
natalikha@ukr.net , ORCID:0000-0003-0370-5906

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Анотація. Тема проектування університетських містечок в Україні на сьогодні є досить актуальною. Це видно з публікацій проектів будівель даного типу, які проектуються в нашій країні. В післявоєнний період ці напруження будуть мати потребу при відбудові країни. Стаття присвячена виявленню функціонально-планувальних завдань та шляхів їх вирішення при проектуванні чи реконструкції будівель студентських містечок. В якості прикладу розглянуто архітектурний експеримент – проектування та будівництво Віденського економічного університету, який виконано за проектами відомих архітекторів світу.

Ключові слова: архітектура, кампус, університетське містечко, комунікаційні простори.

Вступ. У літературі з архітектури та містобудування досліджуване питання висвітлено досить широко. Автори аналізували матеріали фахових статей та Інтернет ресурсів, виконували натурні обстеження кампусів Марселя, Барселони, Відня, Львова та Одеси.

Завдання статті. Виявити проблеми та намітити перспективи проектування та будівництва нових об'єктів вищої освіти в Україні. Розглянути сучасні функціонально-планувальні аспекти формування студентських містечок у світі. Проаналізувати приклад організації архітектурної майстерні світових лідерів сучасної архітектури на прикладі будівництва університетського містечка Університета економіки Відня (Австрія).

Аналіз останніх досліджень та публікацій з вибраної теми дозволяє говорити про те, що проблемам проектування сучасних вишів приділялось та приділяється постійна увага кращих архітекторів та науковців світу. В Україні проблемами формування сучасних будівель та комплексів навчальних закладів займались провідні науковці професори

Л. Ковальський, Г. Ковальська, К. Куцевич, Б. Губов, М. Коренюк [4,5]. Але світовий досвід, який розвивається швидкими темпами, потребує подальшого вивчення та формування сучасних вимог до даного типу будівель.

Постановкою завдання є виявлення проблем та перспектив розвитку студентських містечок в Україні в період відновлення після перемоги. Намітити шляхи вирішення завдань, що стоять при проектуванні споруд даного типу.

Основний матеріал і результати. Привабливість вишів для студентів - це комплексна компонента, що включає перспективу для кар'єри, якість і вартість навчання, що надається університетом, вартість проживання, доступність побутових послуг, наявність стипендіальних програм, повагу до європейських і світових цінностей, відсутність міжнародних і релігійних конфліктів, відповідність європейським освітнім стандартам.

У розвинених країнах світу будівництво нових об'єктів освіти, організація «кампусів» набули масового розвитку. Кампус - це студентське місто навколо навчального закладу. Тут розташовуються студентські гуртожитки, науково-дослідні центри, навчальні корпуси, бібліотеки, спортивні споруди, дискотеки, магазини, кафе і бари. Термін «кампус» (англ.- campus) дослівний переклад – «поле» [3]. При усій різноманітності проектних рішень

сучасних житлових студентських комплексів, чітко простежуються деякі загальні тенденції та закономірності. Сучасні зарубіжні студентські містечка відрізняє велика різноманітність функціонально-планувальних рішень, як на рівні генплану, так і у рамках окремого житлового осередку. Зарубіжні приклади демонструють великий асортимент культурно-побутових установ для проведення дозвілля таких як: майданчики для зайняття спортом, кіно-бари, танцмайданчики, клуби, кегельбани, ресторани, кафе та ін., що сприяють цікавому проведенню вільного від занять часу. Характерною рисою для усієї сучасної західної архітектури кампусів є гнучкість, «відкритість» композиції, що дає можливість розширення, зміни і реорганізації надалі. Кожен студентський комплекс має виразний архітектурно-просторовий вигляд, вирішений у рамках проектної ідеї. Ця ідея, як правило, зводиться до організації комфортного та зручного житла для студента, створенню обстановки наближеної до «домашньої». На перший план виходить організація особистого простору кожного студента, що відбиває його інтереси і потреби та сприяє його успішному навчанню [6].

В якості прикладу розглянуто архітектурний експеримент – Віденський економічний університет, який виконано за проектами архітекторів світового масштабу. Віденський університет економіки, створений в 1898 році з метою підготовки майбутніх фахівців у сфері економіки і бізнесу, з часом почав ставати значимим інститутом в Австрії, оскільки багато австрійських підприємців (наприклад, Дитрих Матешіц – засновник Red Bull), експерти світового рівня і політики (наприклад, Томас Клестиль – колишній президент Австрії) отримали свою освіту тут. На сьогодні, тут вчиться більше 20 000 студентів, чверть з яких – іноземні студенти з усього світу, що робить Віденський економічний університет однією з найбільших учбових установ економіки в Європі [1].

У 2007 році було визначено місце для нового університетського містечка. У 2009 році в 2 районах Відня почалося будівництво за проектом, у створенні якого брали участь найвідоміші архітектори з Відня, Лондона, Барселони, Мадрида, Гамбурга і Сендая. Саме цей об'єкт у Відні був особливо цікавий через зосередження будівель, виконаних за проектами відомих архітекторів світового масштабу.

Рис. 1. Розміщення університетського містечка ВЕУ [2]

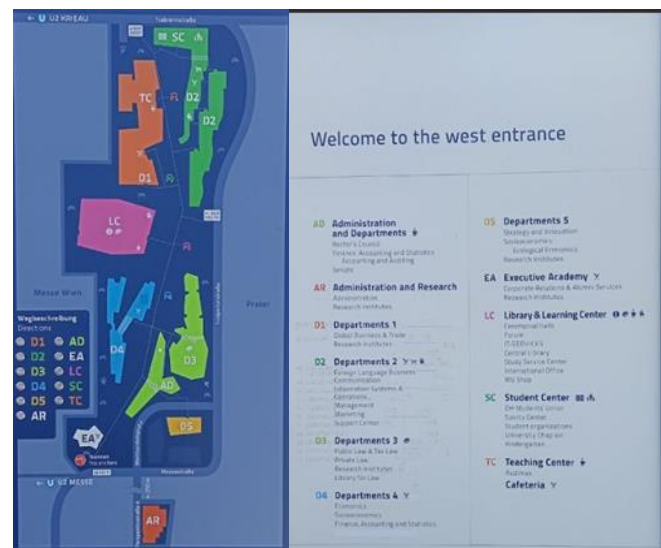

Рис. 2. Схема Генерального плану ВЕУ [фото автора 2024 р.]

Рис. 3. Загальний вигляд на університетське містечко ВЕУ [2]

Тут можуть розміститися 25 000 учнів і 1 500 співробітників, будівництво обійшлося в 492 мільйони євро і тривало упродовж 41 місяця: нове університетське містечко Віденського економічного університету – це новий архітектурний орієнтир недалеко від Пратера. Будівля була спроектована всесвітньо відомими архітектурними бюро:

Студія Zaha Hadid Architecture з Гамбурга взяла на себе проект бібліотечно-учбового центру (Library & Learning Center).

Студія CRABstudio з Лондона працювала над проектом будівлі департаменту D3 і адміністративної будівлі.

Студія Atelier Hitoshi Abe з Сендая спроектувала будівлі департаменту D2 і студентського центру (Student Center).

Студія Estudio Carme Pinós S.L. з Барселони реалізувала проект будівлі департаменту D4.

Студія NO.MAD Arquitectos з Мадрида відповідала за створення проекту будівлі Виконавчої академії (Executive Academy).

Студія BUSarchitektur ZT GmbH запроєктувала будівлі департаменту D1 і студентського центру (Student Center).

Незвичайна будівля бібліотеки у новому університетському містечку, спроектована студією Zaha Hadid, є першим що впадає у вічі відвідувачу. Не зважаючи на те, що футуристична архітектура привертає увагу своєю оригінальністю, внутрішні приміщення вирішені з урахуванням практичності, адже все-таки це університетське містечко [7].

Загальна площа кампусу WU (Wirtschaftsuniversität Wien) – близько 100 000 м²: 35 000 м²- будівлі, решта – загальнодоступний відкритий простір. Вартість будівництва всього проекту склала 492 млн. євро [1]. З 2013 року, Віденський економічний університет переїхав в новий кампус у Відні, який має зручне з'єднання майже з будь-якою точкою Відня. Основні переваги нового кампусу: усі будівлі розташовані в одному кампусі – не треба їздити по усьому Відню для відвідування різних занять. [8].

Університетський кампус складається з чотирьох корпусів, розташований недалеко від центру міста. Всі корпуси і аудиторії обладнані за останнім словом техніки. Тут проходять наукові конференції та симпозіуми. Бібліотека університету вважається найбільшою бібліотекою у сфері економіки в Австрії. Крім аудиторій, бібліотек та офісів, інфраструктура комплексу має ресторан, пекарню, супермаркет, книгарні, дитячий садок та спортивний центр. Комплекс спроектований провідними архітектурними бюро світу, з урахуванням усіх потреб для успішного навчання та роботи, та втілений за технологіями енергоефективних будівель Green Building [2].

Кожен із корпусів комплексу університету вражає уяву своїми особливими характеристиками та варіантами архітектурних рішень. Новий кампус став об'єктом архітектури світового масштабу, обов'язковим до відвідування у списку пам'яток Відня. Застосування різних сучасних стилів, передових технологій та матеріалів знайшли своє відображення при проектуванні. Будівництво даного кампусу стало експериментальною майстернею. Цей досвід має бути досліджений та використаний при післявоєнній відбудові закладів освіти в Україні.

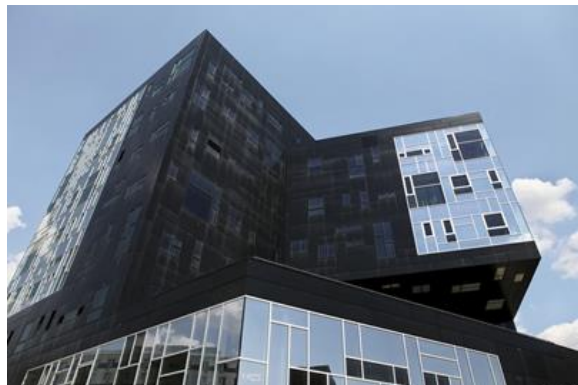

Рис. 4. Основний вхідний бульвар до кампуса WU   Рис. 5. Executive Academy. Розробники: [фото автора 2024р.] NO.MAD Arquitectos

Executive Academy (рис. 5) Корпус, спроектований архітектурною фірмою з Мадрида NO.MAD Arquitectos, призначений для процесу післядипломної освіти. Фасад, що вентилюється, із скла і алюмінію. Небо і природа відбиваються в ньому, що ідеально інтегрує будівлю в довкілля. З верхніх поверхів відкривається приголомшлива панорама Відня і довколишнього парку Пратер.

У дизайні інтер'єру також застосований принцип мономатеріалізму: алюміній і скло в обробці підлоги, стін, освітлювальних приладів. В якості базового обробного матеріалу використаний бетон, що сприймається неоднозначно: так, це рішення відповідає останнім тенденціям дизайну, але емоційно непросто працювати в «бетонній коробці».

ТС/D1 (рис. 6, 7, 8, 9) Корпус учбового центру, спроектований віденськими архітекторами з BUSarchitektur ZT GmbH, розрахований на тих, 5 000, що навчаються. Серед них популярна назва будови Rusty (іржавий) – за обробку фасаду листами сталі Corten, які використані і в оформленні інтер'єру. Цікава скляна вставка, що сполучає секції: концептуально це розриви форми, функціонально - природне освітлення.

Рис. 6. Корпус навчального центру, запроєктований віденськими архітекторами з BUSarchitektur ZT GmbH [2]

Рис. 7. Обладнання фасадів навчального центру кортенівською сталлю [2]

Рис. 8. Інтер'єр вестибюлю навчального корпусу [2]

Рис. 9. Глядацька зала навчального корпусу [2]

Конструктори прийняли незвичайне рішення проблеми світлозахисту, використовуючи не жалюзі, а віконниці з дуже щільною сіткою. Окрім учбових аудиторій, у будівлі розташований зал для глядачів, кафе, стіни якого уявляють собою сітлові короби з регульованою інтенсивністю підсвічування, і аудиторія у атріумі з експлуатованим дахом - вільний простір, обладнаний столами для роботи. Примітні декілька рівнів, сполучених пандусами, і зонування перегородками для індивідуалізації простору.

D2 и студентський центр (рис. 10, 11) Чотириповерхова будівля D2 від Atelier Hitoshi Abe з Японії складається з двох секцій, має складну форму і поверхви хвилеподібний вигин з фасадом, що складається з тонких шарів. Динаміка і графічність підкреслюється чередуванням матеріалів.

У корпусі розташований науково - дослідницький інститут з великими аудиторіями, центр самоврядування студентів Австрії, бібліотека для бізнесу, спортивний центр і супермаркет.

D3 та адміністрація, автор проєкту – Пітер Кук (рис. 12, 13) Архітектурна фірма – CRAB studio, Лондон. В рішенні фасаду, автори використовують грубі необроблені дошки з сонцезахисною функцією. Таке неоднозначне та сміливе рішення надає будівлі незвичайного вигляду та динаміки. Виглядає дуже ефектно, але викликає суперечки у професіоналів з приводу зручності експлуатації.

Будівля D3 має складну структуру: проходи, ніші, тераси, атріуми, відкриті простори з кріслами створені, щоб милуватися видами на розташований поруч зелений Пратер. Будівля AD є прямою лінією в середині університетського містечка.

Рис. 10. Науково - дослідницький інститут та центр самоврядування студентів Австрії. Фасад [2]

Рис. 11. Науково - дослідницький інститут та центр самоврядування студентів Австрії. Інтер'єр [2]

Рис. 12. Корпус D3 та адміністрація. Фасади [2]

Рис. 13. Корпус D. Елементи фасаду [2]

Рис. 13. D4 – Навчальний корпус для індивідуальних занять [2]

Рис. 14. D5 – Департамент стратегії та інновацій, Австрійська академія наук, студентські гуртожитки [2]

D4 (рис. 14) – Дизайн фасаду і планування будівлі D4, спроектованої бюро з Іспанії, – Estudio Carme Pinós S.L., обумовлені потребою створити маленькі приміщення, всього біля шести квадратних метрів, для індивідуальної роботи або групами по кілька чоловік. Дотримана і вимога на кожну аудиторію передбачити по два вікна, їх розташували на різній висоті. Так вийшов вигляд, що нагадує тетріс. Навіть дизайн інтер'єру геометричний – і в плануванні, і в оформленні. Сонцезахисна проблема розв'язана тут за допомогою розсувних жалюзі з алюмінію, які також надають різноманітність фасаду залежно від відчинення.

D5 (рис. 15) – Департамент стратегій і інновацій, відділ демографії WU, Австрійська академія наук, студентські гуртожитки – усі вони розміщені в корпусі D5, втіленому архітектурною фірмою Holzer Kobler Architekturen і Freimüller Söllinger з Берліна. Будівництво цього корпусу було завершено останнім, початок функціонування в 2015 році.

Рис. 15. Бібліотека і учбовий центр арх. Заха Хадід [2]

Рис. 16. Площа масових подій перед бібліотекою [фото автора]

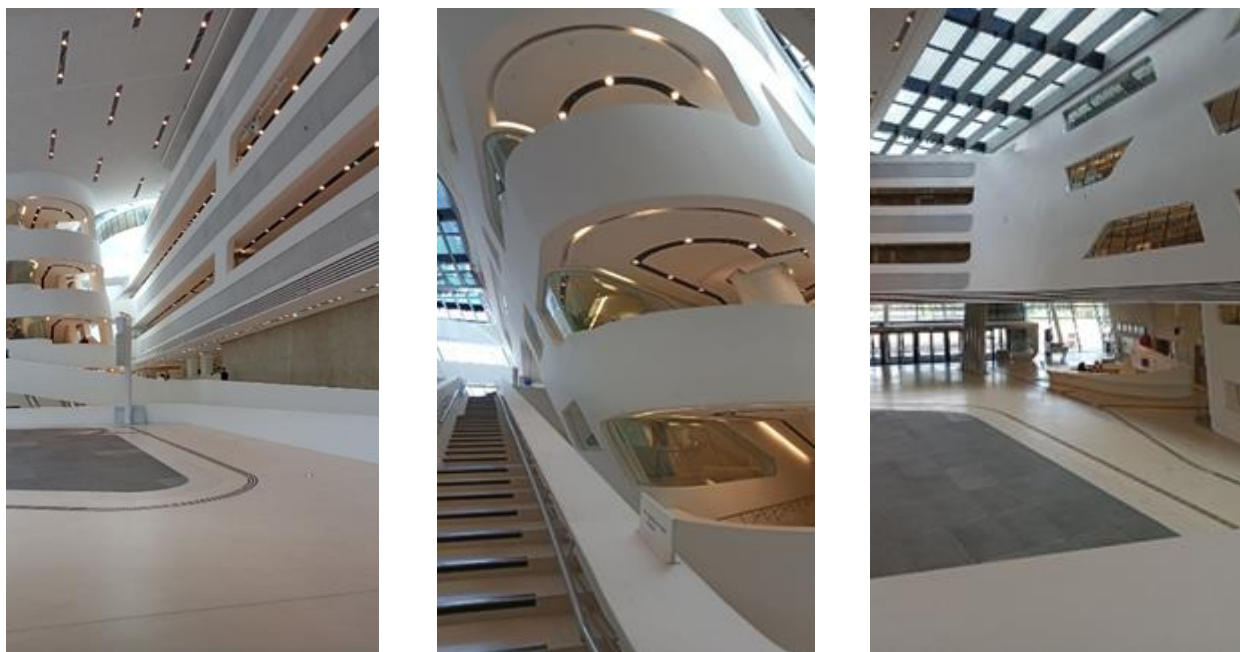

Рис. 17. Інтер'єри громадських приміщень Бібліотеки і учбового центра арх. Заха Хадід [фото автора]

Бібліотека і учбовий центр Захі Мохаммад Хадід (рис. 15, 16). Футуристична архітектура будівлі привертає увагу своєю оригінальністю, та виділяє бібліотеку серед оточуючих її корпусів, як саму незвичайну зі всього університетського містечка WU. Частина будівлі з білим облицюванням використовується адміністративними і сервісними підрозділами, а в чорному сегменті - робочі зони для студентів. Засклений фасад консолі іменується монітором. Дві частини будівлі мають скляне з'єднання. Головний вхід орієнтований на центральну площу містечка WU і виділений консольним дахом. Усередині відвідувачі потрапляють в просторий атриум, елементи якого сприймаються єдиним цілим – одні форми плавно перетікають в інші, підкреслюються і в той же час об'єднуються чорно-білою графічністю, наприклад контрастною смугою від входу через зону реєстрації і турнікети в хол до ліфтів (рис. 17). Не маловажним є організація у будівлі доступного середовища; так для відвідувачів з обмеженими фізичними можливостями на усіх поверхах передбачені пандуси, але автори категорично відмовилися від влаштування паркувань для велосипедів.

Кожен з корпусів Віденського університету економіки та бізнесу вражає уяву своїми особливими характеристиками і варіантами архітектурних рішень. Новий кампус не лише збільшив площі установи, але і став об'єктом архітектури світового масштабу, обов'язковим до відвідування в списку пам'яток Відня.

Висновки. Привабливість вишів для студентів – це комплексна компонента, яка включає перспективу для кар'єри, що надається університетом, побутові умови та організація простору, що відповідає європейським освітнім стандартам. Результати дослідження з цієї теми ляжуть в основу наукових статей і магістерської роботи. Вивчення тенденцій розвитку архітектури закордонних студентських містечок, аналіз іновачій у їхній організації та проектуванні дасть змогу підняти на більш сучасний рівень вітчизняні об'єкти вищої освіти.

Сучасний стан студентських містечок в Україні потребує детального вивчення вітчизняного та закордонного досвіду, та вдосконалення нормативних документів щодо проектування даного типу будівель. Організація конкурсів на найкращі архітектурні проекти таких об'єктів, послужить розвитку інтересу та гідного їх осмислення. У процесі вивчення цієї теми автори дійшли висновку, що для формування сучасних кампусів необхідно слідувати наступним архітектурно-планувальним принципам:

1) принцип гнучкості архітектурно-планувальних рішень, що забезпечує облік потреб студентів та викладачів;

- 2) принцип кооперування функцій, що забезпечує включення до одного будинку необхідну кількість різних функціональних елементів та універсальне використання приміщень;
- 3) принцип поєднання природи та архітектури, щодо формування їх об'ємно-просторових рішень та внутрішнього середовища;
- 4) принцип повної інклюзивності та забезпечення вільного доступу до зелених насаджень.

Література

- [1] Віденський економічний університет. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://studentway.in.ua/tour/venskii-universitet-ekonomiki-i-biznesa>
- [2] Архітектурна екскурсія Roomble в Відень: новий кампус університету економіки та бізнесу. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://roomble.com/ideas/kvartiri-i-doma/arhitektura/arhitekturnye-ekskursii-roomble-dostoyanie-sovremennoj-veny>
- [3] Википедия. Кампус (англ. – campus) – Освіта.УА.Глоссарий. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
- [4] Архітектурна типологія громадських будинків і споруд: підручник: за заг. ред. д.архит., проф. Л.М. Ковальського, к.т.н., доц. А.Ю. Дмитренка. Київ: Інтерсервіс, 2018. 484 с.
- [5] ДБН В.2.2-3:2018 Будинки і споруди.Заклади освіти. К.: Мінрегіон України. 2018.
- [6] L'architecture du XXe siecle. 2005, Taschen GmbH, Volume 2, 608 с.
- [7] Новый университетский городок Венского экономического университета. [Електронний ресурс]. Доступно <https://www.wien.info/ru/%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%81%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE->
- [8] Віденський економічний університет. [Електронний ресурс]. Доступно <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
- [9] Захаревська Н.С., Снядовський Ю.О. Особливості проектування університетського містечка (на прикладі Університету економіки Відня). Тези доповідей 80-ї науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу ОДАБА. Одеса. 2024. С. 33.

References

- [1] Viden's'kyu ekonomichnyy universytet / <https://studentway.in.ua/tour/venskii-universitet-ekonomiki-i-biznesa>
- [2] Arkhitekturna ekskursiya Roomble u Viden': novyy kampus universytetu ekonomiky ta biznesu / <https://roomble.com/ideas/kvartiri-i-doma/arhitektura/arhitekturnye-ekskursii-roomble-dostoyanie-sovremennoj-veny>
- [3] Vikipediya. Kampus (anhl. – campus) – Osvita.UA.Hlosariy. Rezhym dostupu: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
- [4] Arkhitekturna typolohiya hromads'kykh budynkiv ta sporud: pidruchnyk / [L.M.Koval's'kyu, A.YU.Dmytrenko, V.M.Lyakh ta in.] za zahal'noyu red. d.arkhit., prof. L.M.Koval's'koho, k.t.n., dots. A.YU.Dmytrenko. -K., Interservis, 2018. - 484 с.: il.
- [5] DBN V.2.2-3:2018 Budynky ta sporudy. Zaklady osvity. K.: Minrehion Ukrayiny. 2018.r
- [6] L'architecture du XXe siecle. 2005, Taschen GmbH, Volume 2, 608 с.
- [7] Nove universytet-s'ke mistechko Videns'koho ekonomichnoho universytetu <https://www.wien.info/ru/>
- [8] Videns'kyu ekonomichnyy universytet <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
- [9] Zakharevs'ka N.S., Snyadovs'kyu YU.O. Osoblyvosti proektuvannya universytet-s'koho mistechka (na prykladi Universytetu ekonomiky Vidnya. Tezy dopovidey 80-yi naukovotekhnichnoyi konferentsiyi profesors'ko-vykladats'koho skladu ODABA, Odesa-2024, S.33

**MODERN PLANNING SOLUTIONS FOR A UNIVERSITY CAMPUS (USING THE
EXAMPLE OF THE VIENNA UNIVERSITY OF ECONOMICS)**

Zakharevska N.,

Zaharevska.ns@gmail.com, ORCID :0000-0001-6078-6605

Kolesnikova N.,

natalikha@ukr.net , ORCID:0000-0003-0370-5906

Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture

Abstract. The topic of designing university campuses in Ukraine is highly relevant today. This is evident from the publications of building projects of this type being designed in our country. In the post-war period, these developments will be needed for the country's reconstruction. The article is dedicated to identifying the functional and planning tasks and ways of solving them when designing or reconstructing student campus buildings. As an example, the architectural experiment of the design and construction of the Vienna University of Economics is considered, which was carried out according to projects by world-renowned architects.

The Vienna University of Economics is the largest university in Europe specializing in business and economics education. Due to the increasing number of applicants, a new student campus was built. This project in Vienna was particularly interesting due to the concentration of buildings designed by world-class architects. In 2009, construction began on the project, which involved architects from Vienna, London, Barcelona, Madrid, Hamburg, and Sendai. Among them was the world-renowned architect Zaha Hadid. The total area of the WU (Wirtschaftsuniversität Wien) campus is about 100,000 m²: 35,000 m² are buildings, and the rest is publicly accessible open space. The total cost of the project was 492 million euros.

In addition to classrooms, libraries, and offices, the complex's infrastructure includes a restaurant, bakery, supermarket, bookstores, kindergarten, and sports center. The complex was designed by leading architectural firms worldwide, considering all the needs for successful study and work, and implemented using energy-efficient Green Building technologies.

Each of the WU buildings impresses with its unique characteristics and architectural solutions. The new campus has become a world-class architectural landmark, a must-visit in Vienna's list of attractions. The application of various modern styles, advanced technologies, and materials was reflected in the design. The construction of this campus became an experimental workshop. This experience should be studied and used in the post-war reconstruction of educational institutions in Ukraine.

Keywords: architecture, campus, university, communication spaces.